

ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องตามความคิดเห็นของสตรี ภายใต้การสนับสนุนของ
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัววัดนาภา จังหวัดขอนแก่น

Factor affecting the continuation of woven silk production as perceived by women under the support
of Rattanapa Learning Center for Women and Family Development, Khon Kaen Province

วารรพีรญา อินทร์โท (Wanpiranya intho)* ดร.ชัยชาญ วงศ์สามัญ (Dr.Chaicharn Wongsamun)**

ดร.ยศ บริสุทธิ์ (Dr.Yos Borisutdhi)***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจบางประการของสตรี 2) สภาพการผลิตผ้าไหมของสตรี 3) การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัววัดนาภา จังหวัดขอนแก่น 4) ความคิดเห็นต่อการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องของสตรี และ 5) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องของสตรี ที่มีลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจทางด้านสังคม และเศรษฐกิจบางประการแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีที่ผ่านการอบรมอาชีพโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ปีงบประมาณ 2557-2559 จำนวน 110 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ในเดือนตุลาคม 2561 ผลการวิจัย พบว่า สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีอายุเฉลี่ย 57.2 ปี จบประถมศึกษา มีอาชีพหลักคือทำนา อาชีพรองคือทอผ้า รายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 33,452.73 บาทต่อปี ส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 32,820.64 บาทต่อปี โดยสมาชิกร้อยละ 92.7 มีรายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่ และมีหนี้สินเฉลี่ย 80,845.77 บาท ต่อครัวเรือน สภาพการผลิตผ้าไหม มีประสบการณ์ในการทอผ้าไหม เฉลี่ย 19.56 ปี ใช้วัตถุดิบของเส้นไหมภายในกลุ่ม ใช้ที่บ้านเป็นเครื่องมือในการทอผ้าไหม ส่วนใหญ่ ทอผ้าลายหมี่บักจับลายดอกบัว หมี่พญานาค ลายเชิงเทียน ลายหมี่ขอพระพร เป็นหลัก มีระยะเวลาในการทอผ้าเฉลี่ย 3.21 วันต่อผืน มีต้นทุนการผลิตผ้าไหม เฉลี่ย 675.40 บาทต่อผืน มีราคาจำหน่ายผ้าไหม เฉลี่ย 1,613.63 บาทต่อผืน กลุ่มสตรีทอผ้าได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน ได้รับการสนับสนุนเส้นไหม และได้รับการสนับสนุนด้านการตลาดด้านการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องในระดับมากถึง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยทางสังคม ($\bar{x} = 2.91$) 2) ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.60$) 3) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ($\bar{x} = 2.87$) และ 4) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ($\bar{x} = 2.70$) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องตามความคิดเห็นของสตรี ที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ทอผ้าแตกต่างกัน สภาพพื้นฐาน ทางสังคม และสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ บางประการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องแตกต่างกันในบางประเด็น

ABSTRACT

The objectives of this research were to study: 1) some basic conditions in term of social and economics on some issues of women 2) silk weaving conditions of women 3) extension and supporting conditions from Rattanapa learning center for women and family development, Khon Kaen province 4) the opinions on continuing silk weaving of women and 5) comparative opinions on factors that affect to continuing silk weaving of women in social and economic conditions on some difference issues. the samples were women who had been trained in the new life-giving
คำสำคัญ: ผ้าไหม สตรี

Keywords: Silk, Women

* นิสิต หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและเกษตรเชิงระบบ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาส่งเสริมการเกษตรและเกษตรเชิงระบบ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** อาจารย์ ภาควิชาส่งเสริมการเกษตรและเกษตรเชิงระบบ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

for women and family project in Khon Kaen province area for the fiscal year 2014-2016 with 110 samples. Data collection tool used interview guide and field data collection was collected in October 2018. The results revealed that basic social and economic conditions; the age of silk weaving member average 57.2 years old, graduated primary school, the major occupation is rice-farmers and minor is weaving. The average income in agricultural sector is 33,452.73 baht per year while income non-agricultural is 32,820.64 baht per year with 92.7 percent of members having income from selling Mudmee silk, their average debt of 80,845.77 baht per household. In term of silk weaving conditions, their experience in silk weaving is average 19.56 years with using raw materials of silk within the group and using the loom as a tool for weave silk. Most of their main patterns designs are Mee Bak Chub, Dok Bua (lotus), Mee Phyanak (nagas), Cherng Tian (candle stick), Mee Khor Pra Phom. Their weaving time used average 3.21 days per piece with average product cost is 675.40 baht per piece, the average price was 1,613.63 baht per piece. The group was supported for silk, marketing and products promotion. The opinions on factors that affected to women group continuing on silk weaving production found that members of weaving women group had opinions in high level on 4 factors include 1) Social factor ($\bar{X} = 2.91$) 2) Economic factor ($\bar{X} = 2.60$) 3) Group management ($\bar{X} = 2.87$) and 4) Supporting from government agencies ($\bar{X} = 2.70$). Comparative opinions results on factors that are affected to silk weaving continuing follow women opinions which difference age, education, income and weaving experience and some basic social and economic conditions was difference, there were different opinions on continuing silk weaving on some issues.

บทนำ

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จังหวัดขอนแก่น กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ด้านสวัสดิการสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานให้การอบรมอาชีพแก่สตรี เยาวสตรี และประชาชนที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงและไม่มีพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ให้มีความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ตามควร โดยไม่เป็นภาระต่อสังคม ป้องกันปัญหาการว่างงาน การถูกหลอกลงไปประกอบอาชีพในทางเลื่อมเสียดุลยธรรม (ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา, 2556) อีกทั้งยังมีการทำงานเชิงรุกภายนอกสถาบันโดยฝึกอบรมอาชีพในชุมชนที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินงานตามชื่อโครงการสร้างชีวิตให้สตรีและครอบครัว ร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ประชาชนโดยดำเนิน การฝึกอบรมอาชีพให้สตรีกลุ่มแม่บ้านในชุมชน ให้สามารถประกอบอาชีพได้ในภูมิลำเนาของตนเอง เกิดการรวมกลุ่มประกอบอาชีพในชุมชน ซึ่งการดำเนินโครงการจะพิจารณาจากความต้องการของชุมชน ทูทางสังคมในแต่ละพื้นที่ เช่น การทอเสื่ออก การทอผ้าไหมพื้นบ้าน การทอผ้ามัดหมี่ การแปรรูปผ้า เป็นต้น โดยเน้นความยั่งยืนทางอาชีพ สร้างรายได้อย่างยั่งยืน (ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา, 2557)

จากผลการดำเนินงานโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการในปีงบประมาณ 2557-2559 จำนวน 57 รุ่นๆละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 1,710 คน มีผู้ผ่านการอบรม หลักสูตรการทอผ้าไหม จำนวน 150 คน จัดฝึกอบรมอาชีพจำนวนทั้งสิ้น 44 วัน โดยผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับความรู้ในการฝึกอบรม มีวิทยากรผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหมในท้องถิ่นมาให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทอผ้าไหม ได้รับงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การทอผ้าไหมและเบี้ยเลี้ยงระหว่างการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร เมื่อผ่านการอบรม 44 วันแล้ว จะได้รับงบประมาณในการ

รวมกลุ่มประกอบอาชีพในชุมชน ซึ่งเมื่อสิ้นสุดโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัวแล้ว ศูนย์เรียนรู้ฯ รัตนานา ได้มีการติดตามผลการดำเนินงานโดยการจัดอบรมยกระดับกลุ่มอาชีพในโครงการเสริมสร้างโอกาสในการดำเนินธุรกิจแก่สตรี เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของตลาด และทราบสภาพปัญหาของผู้ผ่านการอบรม จากการทำนิเทศงานฝึกอบรมหลักสูตรการทอผ้าไหมมีสตรีที่สำเร็จการฝึกอบรมจำนวน 150 ราย พบว่าสตรีบางรายสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง และมีสตรีบางรายที่มีข้อจำกัดทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการทอผ้าไหมต่อได้ โดยคิดเป็นร้อยละพบว่ามีผู้ที่ดำเนินกิจกรรมการทอผ้าไหมต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 72 และไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการทอผ้าไหมต่อได้ คิดเป็นร้อยละ 28 (ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนานา, 2559) ดังนั้นจึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องตามความคิดเห็นของสตรีภายใต้การสนับสนุนของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนานา จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผ้าไหมอย่างแท้จริง และเพื่อเป็นข้อมูลการวางแผนในการส่งเสริมการผลิตผ้าไหมให้เกิดอาชีพและรายได้ทำให้สังคมหรือชุมชน มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจบางประการของสตรี
- 2) เพื่อศึกษาสภาพการผลิตผ้าไหมของสตรี
- 3) การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน จากศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนานา จังหวัดขอนแก่น
- 4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องของสตรี
- 5) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องของสตรี ที่มีลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจทางด้านสังคม และเศรษฐกิจบางประการแตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาสตรีที่ผ่านการอบรมอาชีพโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ปีงบประมาณ 2557-2559

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลัก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ ให้เกิดความน่าเชื่อถือและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสตรี ผ่านการอบรม โครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว หลักสูตรการทอ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นสตรีที่ผ่านการอบรมอาชีพโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ปีงบประมาณ 2557-2559 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยการจับฉลากหมายเลขรายชื่อสตรีที่สำเร็จการฝึกอบรมทักษะอาชีพโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว หลักสูตรทอผ้าไหม ปีงบประมาณ 2557-2559 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในเดือนตุลาคม 2561 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows ค่าสถิติที่ใช้ในการอภิปรายผล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการอธิบายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1-3 และความคิดเห็นต่อการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องของสตรี โดยกำหนดค่าคะแนนระดับความคิดเห็นเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก, น้อย และไม่มีผลต่อความคิดเห็น มีค่าคะแนนเท่ากับ 3, 2 และ 1 ตามลำดับ และใช้ค่าเฉลี่ยจัดระดับเป็นช่วงคะแนน เพื่อแปลความหมาย

ระดับการตัดสินใจครั้งนี้ ค่าเฉลี่ย 2.34-3.00, 1.67-2.33 และ 1.00-1.66 หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมาก, น้อย และไม่มีผลต่อการตัดสินใจ ตามลำดับ

ผลการวิจัย

สภาพพื้นฐานสภาพพื้นฐานทางสังคม และด้านเศรษฐกิจของครูผู้สอนของกลุ่มสตรีทอผ้า

สภาพพื้นฐานทางสังคม

สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีอายุเฉลี่ย 57.2 ปี ร้อยละ 85.5 สมรส ร้อยละ 57.3 จบประถมศึกษา ร้อยละ 85.5 ไม่มีตำแหน่งผู้นำในชุมชน และสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้า ร้อยละ 88.5 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 97.3 มีอาชีพหลักคือทำนา ร้อยละ 93.6 มีอาชีพรองคือทอผ้า

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 14.2 ไร่ต่อครัวเรือน ร้อยละ 95.5 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง รายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 33,452.73 บาท ต่อปี ซึ่งสมาชิกร้อยละ 80.9 มีรายได้จากการปลูกพืช คือ ข้าว ส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 32,820.64 บาทต่อปี โดยสมาชิกร้อยละ 92.7 มีรายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่ และมีหนี้สินเฉลี่ย 80,845.77 บาท ต่อครัวเรือน

สภาพการผลิตผ้าไหมของสมาชิกกลุ่มสตรี

สภาพการผลิตผ้าไหมของสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้า พบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้า มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไหมเฉลี่ย 12.71 ปี ร้อยละ 100.0 มีประสบการณ์ในการทอผ้าไหม เฉลี่ย 19.56 ปี ร้อยละ 70.0 มีแหล่งวัตถุดิบของเส้นไหมภายในกลุ่ม และร้อยละ 66.4 มีแหล่งวัตถุดิบของสีข้อมภายในกลุ่มผลิตเอง ร้อยละ 47.3 ใช้สีสังเคราะห์ในการย้อมไหม ร้อยละ 100.0 ใช้กี่พื้นบ้านเป็นเครื่องมือในการทอผ้าไหม ร้อยละ 100.0 สมาชิกใช้วัตถุดิบในหมู่บ้านซึ่งสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้า ส่วนใหญ่ ทอผ้าลายหมี่ปักจับ ลายดอกบัว หมี่พญานาค ลายเชิงเทียน ลายดวงแห ลายไก่อ ลายสร้อยดอกหมาก ลายหมี่ขี้ฉี่ ลายผีเสื้อ ลายแมงมุม ลายหมี่งวง ลายหมี่ขอพระพร ลายต้นสน และลายหมี่ดอก มีระยะเวลาในการทอผ้าเฉลี่ย 3.21 วันต่อผืน ขนาดกว้าง 1 เมตรต่อผืน ยาว 2 เมตรต่อผืน มีต้นทุนการผลิตผ้าไหม เฉลี่ย 675.40 บาทต่อผืน มีราคาจำหน่ายผ้าไหมเฉลี่ย 1,613.63 บาทต่อผืน จำนวนทอผ้าไหม เฉลี่ย 6.36 ผืนต่อปี รายได้ขายผ้าไหม เฉลี่ย 13,956.36 บาทต่อปี ร้อยละ 100.0 สมาชิกมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมในหมู่บ้าน เป็นบุคคลในหมู่บ้านที่มาซื้อผ้าไหม ใช้ลวดลายและสีเส้นเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคาผ้า และมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในการจำหน่ายผ้าไหมที่ผลิตขึ้นมาผ่านกลุ่มสตรี ผ่านศูนย์เรียนรู้ฯ รัตนากา และผ่านลูกค้าที่เคยซื้อ

สภาพการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มสตรีทอผ้าไหมและการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จังหวัดขอนแก่น

สภาพการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มสตรีทอผ้าไหม พบว่า สตรีเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม ร้อยละ 94.5 ใช้บ้านของตนเองเป็นสถานที่ในการทอผ้า ร้อยละ 100 มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าไหมขึ้นมา มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม มีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่ม มีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่ม มีส่วนร่วมในการจัดจำหน่ายผ้าไหม และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม ส่วนการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา พบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าร้อยละ 40.9 เข้าร่วมโครงการในปี พ.ศ. 2558 ร้อยละ 100 ทั้งหมดเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรการทอผ้าไหม ตามโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว หลักสูตร 44 วัน ตามที่หน่วยงานกำหนด ร้อยละ 55.5 ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากกลุ่มในหลักสูตรการบริหารจัดการกลุ่ม 3 วัน และ

หลักสูตรการออกแบบบรรจุภัณฑ์ 3 วัน ร้อยละ 56.4 ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากกลุ่มในหลักสูตรการรับรองมาตรฐาน 3 วัน และหลักสูตรการตลาดและช่องทางการจำหน่าย 3 วัน ซึ่งการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน(2557-2559) พบว่าสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน เฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี จำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุน เฉลี่ย 156,550.0 บาทต่อปี ร้อยละ 100.0 ได้รับการสนับสนุนเส้นไหม และได้รับการสนับสนุนด้านการตลาด ด้านการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทางอินเทอร์เน็ต เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ได้รับการสนับสนุนด้านการตลาดด้านการร่วมออกร้านจำหน่ายสินค้า เฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี ได้รับการสนับสนุนด้านการตลาดด้านการรับซื้อสินค้า/ผลิตภัณฑ์จากกลุ่ม เฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี และได้รับการสนับสนุนด้านการตลาดด้านการรับซื้อสินค้า/ผลิตภัณฑ์จากกลุ่ม เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี

ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องของกลุ่มสตรี

ผลการวิจัยความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องของกลุ่มสตรี แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยทางสังคม 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ 3) การบริหารจัดการกลุ่ม และ 4) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

1) ปัจจัยทางสังคม พบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีความคิดเห็นต่อด้านปัจจัยทางสังคมในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ (1) มีความชื่นชอบในการผลิตผ้าไหม ($\bar{x} = 2.98$) (2) มีความภูมิใจในการผลิตผ้าไหม ($\bar{x} = 2.98$) (3) มีการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าไหมในชุมชน ($\bar{x} = 2.93$) (4) ครอบครัวยินยอมให้การสนับสนุน ($\bar{x} = 2.92$) (5) สามารถทำในเวลาว่างจากภารกิจอื่นในครอบครัว ($\bar{x} = 2.89$) (6) การได้ถ่ายทอดการทอผ้าไหมสู่คนรุ่นหลัง ($\bar{x} = 2.85$) และ (7) การดำรงตำแหน่งในกลุ่ม ($\bar{x} = 2.85$)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีความคิดเห็นต่อด้านปัจจัยทางสังคมในระดับมากทุกประเด็น ซึ่งจากการสัมภาษณ์สมาชิก พบว่า สมาชิกมีความชื่นชอบผ้าไหมมากที่สุด เพราะสวมใส่แล้วมีความสวยงามมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น สามารถทำในเวลาว่างจากภารกิจอื่นในครอบครัว มีความภูมิใจที่ผลิตผ้าไหมได้ และยังสามารถนำความรู้ที่มีถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลังได้ จึงส่งผลให้สมาชิกมีความคิดเห็นในระดับมาก

2) ปัจจัยทางปัจจัยทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีความคิดเห็นต่อด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ (1) การมีสถานที่ในการจัดจำหน่ายผ้าไหม ($\bar{x} = 2.71$) (2) รายได้จากการขายผ้าไหม ($\bar{x} = 2.60$) (3) การมีตลาดรองรับผ้าไหม ($\bar{x} = 2.59$) (4) ราคาผ้าไหม ($\bar{x} = 2.56$) และ (5) ความคุ้มทุนในการผลิต ($\bar{x} = 2.50$)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีความคิดเห็นต่อด้านปัจจัยทางปัจจัยทางเศรษฐกิจในระดับมากทุกประเด็น ซึ่งจากการสัมภาษณ์สมาชิก พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นในระดับมาก เนื่องจากราคาขายผ้าไหมมีราคาดี มีความคุ้มทุนในการผลิต มีตลาดรองรับ และรายได้จากการจำหน่ายผ้าไหมสามารถเลี้ยงครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีรายได้ตลอดทั้งปี จึงส่งผลให้สมาชิกมีความคิดเห็นในระดับมาก

3) การบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีความคิดเห็นต่อด้านการบริหารจัดการกลุ่มในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ (1) การมีกฎระเบียบกลุ่ม ($\bar{x} = 2.89$) (2) การประชุมกลุ่ม ($\bar{x} = 2.89$) (3) การทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายของกลุ่ม ($\bar{x} = 2.89$) (4) การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ($\bar{x} = 2.88$) (5) การปฏิบัติตามกฎกติกา ระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ($\bar{x} = 2.87$) (6) การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่ม ($\bar{x} = 2.85$) (7) การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการ ($\bar{x} = 2.83$) และ (8) การจัดทำแผนพัฒนาในกลุ่ม ($\bar{x} = 2.81$)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีความคิดเห็นต่อด้านการบริหารจัดการกลุ่มในระดับมากทุกประเด็น ซึ่งจากการสัมภาษณ์สมาชิก พบว่า การจัดตั้งกลุ่มในการทอผ้าไหมเป็นสิ่งที่ดี ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการทำงาน ช่วยกันคิดช่วยกันทำ ได้แนวความคิดที่หลากหลาย มีกฎระเบียบกลุ่มให้ปฏิบัติร่วมกัน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่ม ซึ่งสมาชิกกลุ่มได้ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย และมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายกลุ่ม สามารถตรวจสอบได้ ทำให้กลุ่มมีภาระที่ทำงานอย่างเป็นระบบและเข้มแข็ง มีความมั่นคง ยั่งยืน จึงส่งผลให้สมาชิกมีความคิดเห็นในระดับมาก

4) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน พบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีความคิดเห็นต่อด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการกลุ่ม ($\bar{x} = 2.74$) การช่วยจัดหาวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหม ($\bar{x} = 2.73$) การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้า ($\bar{x} = 2.73$) การให้การฝึกอบรมแก่สตรีผู้ผลิตผ้าไหม ($\bar{x} = 2.72$) ช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 2.61$) การติดตามนิเทศของเจ้าหน้าที่ ($\bar{x} = 2.87$) และสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีความคิดเห็นต่อด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การให้บริการสินเชื่อในการผลิต ($\bar{x} = 2.15$)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีความคิดเห็นต่อด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับมาก 6 ประเด็น คือ การสนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการกลุ่ม การช่วยจัดหาวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหม การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้า การให้การฝึกอบรมแก่สตรีผู้ผลิตผ้าไหม ซึ่งจากการสัมภาษณ์สมาชิก พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เป็นสิ่งที่กลุ่มพึงพอใจมากที่สุด ที่เจ้าหน้าที่และหน่วยงานเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ให้การสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นเงินทุน วัตถุดิบ เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานของกลุ่ม ทำให้กลุ่มได้รับสิ่งใหม่ๆ หรือสิ่งที่ขาดอยู่มาเพิ่มเติม จนสามารถบริหารกลุ่มได้ดีขึ้น จึงส่งผลให้สมาชิกมีความคิดเห็นในระดับมาก ส่วนประเด็นที่สมาชิกมีความต้องการในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ การให้บริการสินเชื่อในการผลิต เนื่องจากสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ มีทุนในการผลิตผ้าไหม และมีเงินทุนสนับสนุนการทอผ้าไหมจากกลุ่มอยู่ด้วย ทำให้สมาชิกกลุ่มสตรีไม่มีความต้องการสินเชื่อในการผลิต จึงส่งผลให้สมาชิกมีความคิดเห็นในระดับน้อย

Tabel. 1 Opinions on factors contribution to the continuing production of silk for women.

Issues	Mean (n=110)	S.D.	Degree opinion
1. Social factor	2.91	0.27	High Level
1.1 included favorite in silk production	2.98	0.13	High Level
1.2 pride in silk production	2.98	0.13	High Level
1.3 silk weaving group established in community	2.93	0.26	High Level
1.4 family support	2.92	0.30	High Level
1.5 could do in free time from other family activities	2.89	0.34	High Level
1.6 silk weaving transferred to next generation	2.85	0.36	High Level
1.7 holding the group positions	2.85	0.36	High Level

Tabel. 1 Opinions on factors contribution to the continuing production of silk for women.

Issues	Mean (n=110)	S.D.	Degree opinion
2. Economic factor	2.60	0.50	High Level
2.1 selling place	2.71	0.45	High Level
2.2 income from silk	2.60	0.51	High Level
2.3 silk market	2.59	0.49	High Level
2.4 silk prices	2.56	0.49	High Level
2.5 cost benefit	2.50	0.52	High Level
3. Group management	2.87	0.37	High Level
3.1 group regulations	2.89	0.34	High Level
3.2 group meetings	2.89	0.31	High Level
3.3 accounting records for income-expenditures of group	2.89	0.34	High Level
3.4 listening group members opinions	2.88	0.35	High Level
3.5 compliance with rules and regulations of group	2.87	0.38	High Level
3.6 division of responsibilities in the group	2.85	0.37	High Level
3.7 participation for group committee election	2.83	0.40	High Level
3.8 group development planning	2.81	0.41	High Level
4. Supporting from government agencies	2.70	0.47	High Level
4.1 budgets supporting for group management	2.74	0.57	High Level
4.2 raw materials supply for silk production	2.73	0.57	High Level
4.3 tools and materials supporting for weaving	2.73	0.58	High Level
4.4 credit service for production	2.15	0.70	Low Level
4.5 training for silk weaving women			
1) weaving methods	2.78	0.41	High Level
2) dye silk methods	2.78	0.41	High Level
3) group management	2.77	0.42	High Level
4) production cost calculating	2.74	0.44	High Level
5) products pricing	2.65	0.49	High Level
6) products processing	2.65	0.49	High Level
7) patterns design, selling channel	2.65	0.47	High Level
4.6 Sales channels			
1) products promoting through organizations	2.68	0.52	High Level
2) promoting through internet	2.65	054	High Level
3) OTOP exhibition	2.58	0.51	High Level
4) establishing OTOP show and selling center	2.55	0.53	High Level
4.7 Monitoring of staff			
1) recommendations for group operations	2.91	0.31	High Level
2) recommendations for marketing problem solve from staffs	2.88	0.37	High Level
3) recommendations for silk weaving problem solve from staffs	2.87	0.33	High Level
4) regular monitoring of staffs	2.83	0.38	High Level

เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องของสตรี ที่มีลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจทางด้านสังคม และเศรษฐกิจบางประการแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องของกลุ่มสตรี พบว่า สตรีที่มีอายุ การศึกษา ประสบการณ์ทอผ้าไหม และรายได้จากการทอผ้าไหม มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องแตกต่างกันในบางประเด็น (Tabel 2)

Tabel 2 comparative opinions on factors that affect to continuing silk weaving of women in social and economic conditions on some difference issues

Issues	Some basic conditions in term of social and economics			
	Age	Education	Income	Weaving experience
1. Social factor				
1.5 could do in free time from other family activities	NS	NS	**	NS
1.6 silk weaving transferred to next generation	NS	NS	*	NS
1.7 holding the group positions	NS	NS	***	NS
2. Economic factor				
2.2 income from silk	NS	NS	**	NS
2.3 silk market	NS	NS	**	NS
2.4 silk prices	NS	NS	**	NS
3. Group management				
3.2 group meetings	NS	NS	*	NS
3.3 accounting records for income-expenditures of group	NS	NS	**	NS
3.4 listening group members opinions	NS	NS	**	NS
3.5 compliance with rules and regulations of group	NS	NS	***	NS
3.6 division of responsibilities in the group	NS	NS	**	NS
3.7 participation for group committee election	NS	NS	**	NS
3.8 group development planning	NS	NS	**	NS
4. Supporting from government agencies				
4.3 tools and materials supporting for weaving	NS	NS	**	NS
4.6 Sales channels				
2) promoting through internet	NS	NS	**	NS
3) OTOP exhibition	NS	NS	**	NS
4) establishing OTOP show and selling center	NS	NS	**	NS

*** Significant level at 0.001

** Significant level at 0.01

* Significant level at 0.05

^{NS} Non significant level

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า สตรีทอผ้ามีอายุเฉลี่ย 57.2 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลักคือทำนา อาชีพรองคือทอผ้า มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 14.2 ไร่ต่อครัวเรือน ถือครองที่ดินเป็นของตนเอง รายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 33,452.73 บาทต่อปี ส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 32,820.64 บาทต่อปี โดยสมาชิก ร้อยละ 92.7 มีรายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่ และมีหนี้สินเฉลี่ย 80,845.77 บาท ต่อครัวเรือน สภาพการผลิตผ้าไหม มีประสบการณ์ในการทอผ้าไหม เฉลี่ย 19.56 ปี ร้อยละ 70.0 ใช้วัตถุดิบภายในกลุ่ม ทอด้วยกี่พื้นบ้านเป็นเครื่องมือในการทอผ้าไหม ซึ่งสตรีส่วนใหญ่ ทอผ้าลายหมี่ปักจับ ลายดอกบัว หมี่พญานาค ลายเชิงเทียน ลายดางแห ลายไก่ ลายสร้อย ดอกหมาก ลายหมี่ขี้ฉี่ ลายผีเสื้อ ลายแมงมุม ลายหมี่ก่ง ลายหมี่ขอพระพร ลายคันสน และลายหมี่ดอก มีระยะเวลาในการทอผ้าเฉลี่ย 3.21 วันต่อผืน มีต้นทุนการผลิตผ้าไหม เฉลี่ย 675.40 บาทต่อผืน มีราคาจำหน่ายผ้าไหม เฉลี่ย 1,613.63 บาทต่อผืน จำนวนทอผ้าไหม เฉลี่ย 6.36 ผืนต่อปี รายได้ขายผ้าไหม เฉลี่ย 13,956.36 บาทต่อปี ร้อยละ 77.3 เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม ใช้บ้านของตนเองเป็นสถานที่ในการทอผ้า และมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าไหมขึ้นมา มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม มีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่ม มีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่ม มีส่วนร่วมในการจัดจำหน่ายผ้าไหม และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม

ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องของกลุ่มสตรี พบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้ามีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยทางสังคม มีความคิดเห็นมากในประเด็น (1) มีความชื่นชอบในการผลิตผ้าไหม (2) มีความภูมิใจในการผลิตผ้าไหม และ (3) มีการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าไหมในชุมชน 2) ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ มีความคิดเห็นมาก ในประเด็น (1) การมีสถานที่ในการจัดจำหน่ายผ้าไหม (2) รายได้จากการขายผ้าไหม และ (3) ราคาผ้าไหมและความคุ้มทุนในการผลิต 3) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม มีความคิดเห็นมาก ในประเด็น (1) การมีกฎระเบียบกลุ่ม (2) การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่ม และ (3) การจัดทำแผนพัฒนากลุ่ม 4) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน มีความคิดเห็นมาก ในประเด็น (1) การสนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการกลุ่ม (2) การช่วยจัดหาวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหม และ (3) การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้าไหม ซึ่งทั้งหมด 4 ด้านเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่ทำให้สตรีมีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่อง ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องของกลุ่มสตรี พบว่า สตรีที่มีอายุ การศึกษา ประสบการณ์ทอผ้าไหม และรายได้จากการทอผ้าไหม มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่องแตกต่างกันในบางประเด็น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รศ.ดร. ชัยชาญ วงศ์สามัญ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ รองศาสตราจารย์ ดร.ยศ บริสุทธิ์อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไข รายงานการศึกษาอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณสตรีที่สำเร็จการฝึกอบรมทักษะอาชีพ โครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว หลักสูตรการทอผ้าไหม ปีงบประมาณ 2557 -2559 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลในการทำการศึกษาค้นคว้าทำให้งานการศึกษาอิสระประสบความสำเร็จและมีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณครอบครัวที่สนับสนุนงบประมาณ ยานพาหนะ และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งในการทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ รวมทั้งญาติพี่น้องทุกท่าน โดยคุณความดี และประโยชน์ของรายงานการศึกษาอิสระฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้ทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้นด้วยความยินดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จังหวัดขอนแก่น. (2556). สรุปลองค์ความรู้โครงการสร้างชีวิตใหม่

ให้สตรีและครอบครัว. ขอนแก่น: [ม.ป.พ.]

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จังหวัดขอนแก่น. (2557). สรุปลองค์ความรู้โครงการสร้างชีวิตใหม่

ให้สตรีและครอบครัว. ขอนแก่น: [ม.ป.พ.]

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จังหวัดขอนแก่น. (2559). สรุปลองค์ความรู้โครงการสร้างชีวิตใหม่

ให้สตรีและครอบครัว. ขอนแก่น: [ม.ป.พ.]